

GRIGORIY PETROV

BEYAZ
ZAMBAKLAR
ÜLKESİNDE

ATATÜRK'ÜN ÖNERDİĞİ KİTAP

Remzi Kitabevi

GRIGORIY PETROV

BEYAZ ZAMBAKLAR
ÜLKESİNDE

Rusça aslından çeviren
Hazal Yalın

Remzi Kitabevi

BEYAZ ZAMBAKLAR ÜLKESİNDE / Grigoriy Petrov

© Türkçe çeviri: Remzi Kitabevi, 2018

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Türkçesi: Hazal Yalın
Düzeltili: Nesrin Arslan
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1860-9

BİRİNCİ BASIM: Haziran 2018

Kitabın basımı 3000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika No: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika No: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çifçi Mücellit, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul
Tel (212) 629 4783

Grigoriy Petrov Kimdir?

Grigoriy Spiridonoviç Petrov, 26 Ocak 1866'da, Yamburg'da (bugünkü adı Kingisepp; Leningrad eyaletinde) doğdu. Petrov'u yakından tanıyan Maksim Gorki, onun çocukluğu hakkında şöyle yazacaktı: "Bir hancının ya da büfecinın oğlu, çocukluğunda küfürden başka bir şey işitmedi, sarhoşlardan başka kimseyle karşılaşmadı."⁽¹⁾

Petrov, liseye başladıktan sonra Petersburg'a taşındı, burada ilahiyat lisesine yazıldı, 1891'de de ilahiyat akademisini bitirdi. Petersburg'un önemli yerlerinde vaazlar ve halka açık konferanslar verdi ve bu sayede giderek saygın bir vaiz oldu. Bu yıllarda nüfuzlu maliye bakanı kont S. Y. Vitte, Petersburg Politeknik'teki bir vaazını dinledi ve etkilendi; bu, Petrov'un yüksek soylular arasında tanınmasına yol açtı. Kitapları da olağanüstü ilgi çekiyor, hatta kimi iddialara göre satış rakamları Tolstoy ve Gorki'nin kitaplarını aşıyordu. Gerek konuşmalarında, gerek yazılarında kilisenin yenilenmesi çağrılarını yapıyordu ve, elinizdeki kitaptan sezeceğiniz gibi, kısmen Protestanlığa, kısmen de Tolstoy'un vaazlarına yaklaşıyordu; hatta kilisenin yenilenmesine yönelik (ve herkesin solcu saydığı) bir dini hareketin de liderlerindendi. Ne var ki, aynı nedenle, hem vaazlarında hem de makalelerinde ve broşürlerinde sık sık sansürle karşılaşacak-

(1) Anton Çehov'a 5 Mayıs 1899 tarihli mektup.

tı; aynı dönemde kiliseyle de bitmez tükenmez ilahiyat kavgalarına girişecekti. Bu kavgaların en sonuncusu, kilisenin devletle birliği ve bunun, devletin aldığı her tür şiddet tedbirinin dinen meşrulaştırılmasına hizmet etmesine karşı çıkması üzerine kopmuştu. Petrov burada doğrudan siyasetin alanına giriyor, kilisenin 1905-1907 devriminin bastırılmasını sessizlikle karşılamasını eleştiriyordu. Sonuç, 1908’de rahip unvanının elinden alınması oldu.

Petrov’un, döneminin entelektüelleriyle yakın ilişki kurmuş olduğuna da dikkat çekmeli. Yukarıda değindiğimiz gibi, daha erken bir dönemden itibaren Gorki bunlar arasındaydı. Ama ondan başka Vasiliy Rozanov, Vasiliy Nemiroviç-Dançenko ve daha pek çokları da ondan desteğini esirgemiyordu. Bu filozof ve edebiyatçılardan başka ünlü ressam İlya Yefimoviç Repin ile dostluğuna da değinmek gerek: Repin, Petrov’un bir portresini de yapmıştı.

Rahiplik unvanı elinden alındıktan sonra yedi yıl boyunca Moskova ve Petersburg’a girmesi yasaklandı. Bundan sonra sık sık Finlandiya’yı, Kırım’ı ziyaret etti; uzun yurtdışı seyahatlerine çıktı ve Vladivostok’a kadar giderek konferanslar verdi. Ancak devrime kadar gizli polisin takibinde kaldı. Rusya’da devlet arşivlerinde, Petrov ile ilgili istihbarat raporları içeren birkaç kalın klasör vardır.

Petrov’un özel hayatıyla ilgili çok fazla ayrıntı yoktur. Mariya Kapitonovna ile çok genç yaşta evlendiği biliniyor ancak rahiplik unvanı elinden alındıktan sonra eşler ayrı yaşamaya başladılar. Mariya, 1908’de Petersburg Kadınlar Tıp Akademisi’ni bitirdi ve Pavlov’un yardımcılarında biri oldu. Bu evlilikten doğan Boris, içsavaş sırasında Denikin’in beyaz ordularında çarpışırken öldü. Mariya ile ayrıldıktan sonra (ayrılık resmi değildi), kendisinden epeyce genç olan Zinaida İvanovna ile tanış-

tı ve birlikte yaşamaya başladılar. Bu evlilikten, 1919'da Kiev'de bir kızları oldu. 2002'de Münih'te öldü.

İçsavaş yıllarında kaderini beyazlara bağladı. *Petersburg İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyeti Haberleri* gazetesine göre, 1920'de güney cephesindeki beyazlara vaaz veriyordu. Bu yıllarla ilgili Marina'nın da bir iddiası var: Buna göre Lenin, Petrov'dan kilisenin yenilenmesinde görev almasını ister, ama o reddeder.

Güneyde içsavaşın sonuna doğru, bu sırada bulunduğu Kırım'dan ayrıldı, İstanbul'a gitti, buradan Çanakkale'deki göçmen kampına, oradan da Trieste'ye geçti. Burada, kitaplarını okumayan bazı Yugoslavlarla karşılaştı ve Yugoslav hükümetinin davetiyle Belgrad'a taşındı. Bu defa, Rusya'daki her şeyini, hem malını mülkünü, hem karısını ve kızını (onlar Estonya'da kalmışlardı ve Yugoslavya'ya ancak 1923'te gelebildiler), hem de okurlarını ve dinleyicilerini kaybetmiş olan Petrov, kendine yeni bir yol çizmeye girişti. Ancak Rus göçmenleriyle ilişkiden uzak durduğu da bilinir. Bunun nedeni, büyük olasılıkla, Yugoslavya'daki Rus göçmenlerinin monarşi yanlısı olmalarıydı.

Yugoslavya'daki son yıllarında, toplam 1500'ün üzerinde konferans verdiğini, bunlarda ilkin Rusça, Sırpçayı öğrendikten sonra da bu dilde konuşmaya başladığını, birçok defa Boşnak Müslüman kadınların karşısına çıktığına da değinmek gerek.

Beyaz Zambaklar Ülkesinde, Bulgarca baskısından kısa süre önce rahatsızlandı. Tedavi için Fransa'ya, Maison de Sante Kliniği'ne gönderildi. 18 Haziran 1825'te, ameliyatının hemen arkasından öldü. Ölümü, Paris'teki göçmen gazetelerinde bile kendine fazla yer bulamamıştı ancak *Dernières Nouvelles* gazetesi, onun ünlü bir gazeteci, eski rahip olduğunu, son beş yıldır da Yugoslavya'da yaşadığını yazdı.

Beyaz Zambaklar Ülkesinde, ilk olarak 1923'te Sırpça olarak Yugoslavya'da "Hayatın Yaratıcıları" adıyla, 1925'te de Bulgarca, özgün adıyla yayınlandı. Anadilinde ise, 2004'te.

8

Kitabın tam metin halinde ortaya çıkması, ancak yakın bir dönemin ürünüdür. Bu esasen Finlandiyalı araştırmacı Pekka Kauppala'nın eseridir. Kauppala, eserin özgün el yazmalarını bulmaya çalışırken izler onu önce Yugoslavya'ya götürdü. Burada, bir kısım arşiv malzemelerinden başka, Petrov'un kızı Mariya Grigoryevna'yı da buldu. Mariya ölmeden önce, Kuappala ve Marina Vituhnovskaya kendisiyle bir dizi görüşme yaptı. Bu ikilinin özgün metin arayışları nihayet onları Bulgaristan'a kadar götürdü ve el yazmalarını ortaya çıkardılar. Böylelikle, kitap ilk defa 2004'te ve Rusça olarak, tam metin yayınlandı.

Beyaz Zambaklar Ülkesinde, bir ulus projesidir ve bu proje, Yugoslavya krallığında, ama özellikle de Bulgaristan ve Türkiye'de, önemli rol oynamıştır. Bugün, Petrov'un kitabını esas itibarıyla kurguya dayanarak yazdığını biliyoruz; bu kitapta sözü edilen Finlandiya'nın uluslaşmasında öne çıkmış kişilerin hemen hiçbiri gerçekte yaşamamıştır, Snellman'a mal edilen sözler ve sözüm onun hayatından kesitlerin ise, aslında Snellman'la ilgisi yoktur; bunların hepsi, siyasi projesini desteklemek için Petrov tarafından üretilmiştir. Ancak bu, kitabın tarihi değerini düşürmez. Tam tersine, onu bir çeşit ütopya, ideal bir proje haline getirir ve oynadığı siyasi rol itibarıyla, önemini artırır.

H. Yalın

I

MENE, TEKEL, PERES

Bundan birkaç yıl önce⁽¹⁾, Moskova'daki İmparatorluk Bolşoy Tiyatrosu'nun duvarlarında beklenmedik şekilde geniş çatlaklar belirdi. Bu çatlaklar temelden çatıya kadar uzanıyordu ve dev yapı yıkıldığında tiyatroda ve onun yakınında bulunan insanlara zarar verme tehlikesi oluşmuştu. Bu çatlakların nedenini aramaya, temelin yanında birkaç yerde çukurlar kazmaya koyuldular ve şunu ortaya çıkardılar: Dev imparatorluk tiyatrosu, bu taş yapı, çürümeye yüz tutmuş ahşap temeller üzerinde duruyordu.

Yüzyıl önce, bu dev tiyatronun inşası sırasında toprağa büyük, kalın kazıklar çakılmış, bunların üzerine sıralar halinde geniş meşe kütükleri döşenmiş, onların üstüne de yüksek taş duvarlar örülmüş. O zamanlar böyle bir temel yeterince sağlam sayılıyormuş.

Ve tiyatro, yüzyıl boyunca ayakta kaldı, ama zaman da rolünü oynamıştı. Kalın kütükler çürümüş, duvarlarda gerilmeler artmış, çatlaklar ortaya çıkmıştı. İyice açılmıştı bu çatlaklar ve duvarların çökme tehlikesi başgöstermişti. Ne yapmak gerekti? Binayı yıkmak mı? Mühendisler, başka bir karar aldılar. Çürüyen kütüklerin yerine parça parça, adım adım büyük, granit

(1) Kitabın ilk yayınlanma tarihi 1923.

bloklar yerleştirmeye başladılar ve böylece bütün temeli değiştirdiler. Dev imparatorluk tiyatrosu, yeni, sağlam temeller üzerindeydi artık. Bugün de öylece, sapsağlam duruyor.

10

Devletlerin tarihi, ulusların hayatı da bize, Moskova'daki imparatorluk tiyatrosunun tarihini hatırlatıyor. Devlet kurumunun eski zamanlarda bir anlam taşıyan, ama günümüzde gücünü kaybetmiş bulunan harap temelleri, ulusların idaresinin eski biçimleri işlevsizleşirler. O bilge atasözü kendini duyurur: "Yeni zamanlarda yeni şarkılar gerek." İnsan nesilleri değişir. Yenilenir. Kendileriyle birlikte yeni kavrayışlar, yeni özemler, yeni talepler getirirler. Artık bu yeni nesillere, zemini çoktan ortadan kalkmış idare biçimleri zorla dayatılamaz, devlet idaresinin yeni kuşakların hayatını esas alan bilge, adil ve sağlam bir temel inşa etmek zorunludur.

Bazı ülkelerde devlet akıllı böyle işler. Ulus kitlelerini bilge ve adil yönetme biçimleri sakince, herhangi bir yıkıma neden olmadan ve zamanında uygulamaya sokulur. Ne var ki başka ülkelerde, ulusu idare etme yöntemlerinin ve ulusun eğitiminin devamlı surette ve tedricen iyileştirilmesi zorunluluğu ya anlaşılmaz, ya da anlaşılmak istenmez. Devletin inşa ettirdiği duvarlar bozulur, çatlaklar belirir, bu çatlaklar uzar ve açılır, ama kimse bunlara aldırmaz etmez. Eski, hatta kudretli devletlerin sadece bu çatlaklara neden olması değil, kendi yıkımına da yol açması hiç şaşırtıcı değildir. Eski İran yıkıldı. Eski Türkiye yıkıldı. Eski Avusturya yıkıldı. Nihayet, eski ve haşmetli Rusya, eski Almanya, Bismarck'ın ve Wilhelm'in Almanya'sı da yıkıldı.

İncil'de bir mesel vardır. Eski zamanlarda kudretli, ama zalim ve merhametsiz bir kralın sarayının duvarlarında ateşle yazılmış şu kelimeler belirmiş: Mene, Tekel, Peres.⁽¹⁾

(1) Eski Ahid'e göre Nebukadnezar'ın soyundan gelen kral Belşazar, sara-

Bilge Danil, bu kelimelerin anlam ve mahiyetini açıklamıştı. Şöyle demişti: “Bu kelimeler ölümcül bir alâmettir. Bu kelimelerde eski devletin yaşama gücünü kaybettiği ve kaçınılmaz bir ölüme mahkûm olduğu söylenir.”

Eski Roma'nın, Felipe'nin ve Alba dükünün yüce İspanya monarşisinin, 14 ve 15. Louis'nin Fransa monarşisinin acınası kaderleri, Romanovların Rusya'sının, Hohenzollern hanedanının Almanya'sının, Habsburgların Avusturya'sının trajedisi, bütün bunlar ateşle yazılmış tarihlerdir: Mene, Tekel, Peres. Alıkklık etmeyin! Kurtçuklar gibi küçük, şahsi işleriniz ve kaygılarınızın derinlerinde debelenmeyin. Devletinizin temellerinin tahkim edilmesi üzerine düşünün. Ulusunuzun yeni, öngörülür ve yüksek bir eğitmeden geçmesi üzerine.

Ne ki tarih, bazı devletlerin ve ulusların acınası kaderleri üzerine kuru hükümler yazdığı gibi, başka bazı devletlerde de öğretici örnekler verir bize, sosyal hayatın nasıl ve hangi araçlarla güçlendirildiğini, ulus kitlelerinin ise iki ayaklı hayvan sürülerine veya büyük, çalışkan karıncalara dönüşmesinler, ama ulu sanatçılar, akıllı ve mutlu bir hayatın yaratıcıları olsunlar diye nasıl eğitildiklerini gösterir.

yında şölen verirken, ateşle yazılmış bu kelimeler duvarda belirir. Kimse bu yazıları çözemez. Sonunda kral, danışmanlarının tavsiyesiyle Yahuda sürgünlerinden Danil'i çağırır.

Danil, kralı alçakgönüllülükten uzaklaşmakla suçlayıp yazıları okur ve şöyle açıklar. MENE: Tanrı senin krallığının günlerini saydı ve ona son verdi. TEKEL: Terazide tartıldın ve eksik bulundun. PERES: Krallığın ikiye bölünerek Medlerle Perslere verildi.” (Dan.5:26-28) Danil o gece ülkenin üçüncü hâkimi ilan edilir, ne var ki Belşazar öldürülür ve aynı gece Medli Darius, krallığı ele geçirir.

II

KAHRAMANLAR VE KİTLELER

Bazı devletlerin yıkımları ya da derin sarsıntılarına dair üzüntü verici örnekler de, diğer ulusların hayatlarının müdrik ahenk ve düzeni de, sadece devlet aklıyla, bakanlar, krallar, ya da parlamentodaki vekillerle ilişkili değildir. Ulusun içinden çıkan insanla, her bir yurttaşla: kadınlar ve erkeklerle, yaşlılar ve gençlerle, şehirliler ve köylülerle, kafa emeğiyle ve mozoleye dönmüş elleriyle çalışanlarla da ilgilidir bunlar.

Ülkelerin gücü ya da güçsüzlüğü, ulusların yeşermesi ya da solması, **sadece** âdil idareden veya idarenin işe yaramazlığından kaynaklanmaz. İdareciler, ister iyi ister kötü, ister kahraman ister zalim olsunlar, daima **kendi uluslarının içinden** çıkarlar; ulusal ruhun kopyasıdırlar, kendi uluslarından doğarlar. Ulusları nasılsa, onlar da her zaman öyledirler. Bu yüzden çok uzun zaman önce, her ulusun hak ettiği iktidara ve idarecilere sahip olacağı söylenmiştir.

Ne yazık ki pek anlaşılmayan bu önemli hakikati geliştirmek ve kanıtlamak için, eski bir felsefi-tarihi tartışmayı hatırlatmamıza izin verin.

Soru şudur: Ulusların tarihini kim belirler? Devlet hayatlarının ve bütün insanlığın en önemli olaylarını kim harekete geçirir? Kim bunlara bir yön verir? Münhasır kişiler, yani mün-

hasır büyük insanlar, İngiliz düşünür Thomas Carlyle'in⁽¹⁾ dediği gibi kahramanlar mı? Yoksa bütün ulusun ortak özlemleri, çabaları, ulus kitlelerinin ruhsal coşkunuğu ya da atıllığı mı?

Carlyle, *Tarihte Kahramanlar ve Kahramanlık* adlı ilginç kitabında kahraman kültürünü ve kültürünü vazedir. Burada, ulus kitlelerinin, eğer heykeltıraş bulunmazsa hareketsizce yatan cansız kil katmanlarından ibaret olduğunu söyler. Ama sonra bir sanatçı, büyük bir adam, bir kahraman (Sezar, Napolyon, Büyük Petro,⁽²⁾ Sokrat, Muhammed) ortaya çıkar, bu kili eline alır ve ona şu veya bu biçimi verir. İnsanları, kitleleri istediği kalıba sokar.

Cengiz Han, Asya'nın steplerinde milyonlarca Moğol'u toplar ve Çin'i, Hindistan'ı, İran'ı, Eski Rus'u fetheder.

Petrus Ambianensis⁽³⁾ bütün Katolik Avrupa'yı, Kudüs'ü Müslümanlardan kurtarmak için ayağa kaldırır. Luther, reformasyonu yaratır. Neron'lar ve Caligula'lar, eski Roma'yı yıkarlar. Bismarck'ın ve Hohenzollern'lerin siyaseti, Almanya'yı koruncu sarsıntılara sürükler.

Uzun sözün kısası, Carlyle'in görüşüne göre bir ulusun, hatta bütün insanlığın tarihini güçlü iradelere sahip münhasır kişiler, dâhi insanlar, kahramanlar: Ramses'ler, Romulus'lar, Themistokles'ler,⁽⁴⁾ Luther'ler, Bismarck'lar ve benzerleri yaparlar.

Lev Tolstoy ise aksini iddia eder. O, hayatı münhasır kim-

(1) Thomas Carlyle (1795-1881), İngiliz tarihçi ve filozof. Söz konusu kitap 1841'de yayınlanmış, 1908'de Rusçaya çevrilmişti.

(2) Çar I. Petro.

(3) Keşiş Pierre (Pierre l'Ermite) diye de bilinir (1050-1115); Haçlı seferlerinin ünlü Frank vaizi, Amiens'li.

(4) Themistokles (yaklaşık M.Ö. 524-459); Pers savaşları sırasında Atina'nın lideri.

selerin, Napolyon'ların değil, halk kitlelerinin yaptığını, yönlendirdiğini, bütün olaylara yön, nitelik ve tarz verdiğini düşünür.

Carlyle, ulus kitlelerinin öylece yatan ve belki de yanacak veya gübre olacak saman, kahramanların ise gökyüzünden düşüp onları tutuşturacak yıldırım olduklarını söyler.

Lev Tolstoy ise başka bir tablo sunar. Şöyle der:

–Denizde büyük mü büyük bir geminin yol aldığını düşünün. Gemi ilerlerken önündeki suyu yarak, onun köpüğü arkasından gider.

–Gemiyi arkasından bu köpüğün sürüklediğini söyleyecek kimse çıkabilir mi? Herkes bilir ki o köpüğü gemi kendisi **doğurur** ve onların arkasından gider. Burada hareket ettirici güç gemidir, köpük ise bir sonuç, ilerlemekte olan geminin gücünün yansıdığı bir tür biçimdir.

–Bir halk da öyledir, diye öğretir Tolstoy. Bir halkta hareket gücü doğup biriktiğinde, ancak o zaman ileriye doğru yönelir, harekete geçer ve önündeki köpüğü takip eder. Bizzat kendi içinden, kendisinin duygularını ve özlemlerini yansıtan bir önder çıkarır.⁽¹⁾

Tolstoy, Carlyle'ın kahramanları yıldırımlarla karşılaştırdığını bilseydi, *Savaş ve Barış*'ın yazarı şöyle derdi: “Hakikaten büyük bir adamdır kahraman, bir yıldırımdır ama halk kitleleri ne kil tabakaları, ne de saman yığınları değildir. Onlar, yıldırımı yaratan bulutlardır. Bulutlar elektrik yüklenecek olurlarsa yıldırım çakar. Eğer bulutlarda elektrik yüklenmezse, yıldırım filan da olmaz... Bulutlar da yoğunlaşmış su buharı olarak kalırlar. Halk da öyledir: Eğer onun içinde yücelik ve kahramanlık ruhu yaşıyorsa, büyük insanları, kahramanları çıkarabilir. Eğer halk kit-

(1) Biraz bozularak, *Savaş ve Barış*'tan (Tolstoy) alıntılar.

leleri soğuk bir sisten ibaretse, hiçbir güç onların içinden yıldırımlar çıkaramaz.”

İlk bakışta, tarihteki kahramanlar (tek tek kahramanlar ya da halk kitleleri) üzerine iki görüş, hiçbir şekilde uzlaşmaz gibi görünüyor. Bunların birbirleriyle çatıştığını veya Carlyle’in ya da Lev Tolstoy’un haklı olduğunu düşünmek de mümkün.

Ne var ki Carlyle’in ve Tolstoy’un görüşleri arasında ancak görünürde bir çelişki var. Carlyle ve Lev Tolstoy birbirleriyle çelişmiyor ama birbirlerini tamamlıyorlar. Burada “ya o, ya bu” değil, “hem o, hem bu” demek gerek.

Carlyle da haklı, Tolstoy da. İkisi de, sadece aynı paramın iki yüzü. Tek bir büyük hakikatin iki yarısı. Kahramanlar kitleleri ateşler, canlandırır ama kendi uluslarından aldıkları ateşle tutuştururlar onu.

Örneğin, bir büyüteci ele alalım. Bu camın yüzeyi özel bir şekilde pürüzsüz hale getirilmiştir ve bu sayede dağınık güneş ışınlarını tek bir noktaya toplar. Binlerce ve binlerce münhasır ışını tek bir noktada birleştirip yüksek ısıya neden olur. Bu parlak ışık noktası ağacı, taşı, demiri tutuşturabilir.

Ulusun içinden çıkan her bir büyük insan da, onu tutuşturan bir büyüteç gibidir. Ulusunun en iyi kuvvetlerini, bütün dehasını kendi kişiliğinde birleştirir ve böylece kendi insanlarından milyonlarcasını, başkalarının uluslarını tutuşturur. Ancak eğer gökyüzü bulutluysa, eğer atmosferde güneş ışını yoksa, hiçbir cam ne kar tanelerini eritebilir, ne de su damllarını ısıtabilir.

İsviçre peynirleri, sadece dağ otlarıyla beslenen sığırların sütünden yapılır, Hollanda peynirleri ise zengin Hollanda otlaklarında yayılan sığırların sütünden. Bu peynirler, uluslarının layihasını taşırlar. Napolyon, barışsever Çin’de değil, ancak Fransa’da doğabilirdi. İngiltere Darwin’i, tabiatın temel kanu-

nuna dair öğretisiyle: Hayatta kalmak için mücadele etmek gerektiği öğretisiyle birlikte verdi. Kötülüğe karşı direnmemek gerektiğini vazeden Lev Tolstoy'u Rusya verdi. Başka türlü de olmazdı.

Her zaman ve her yerde de böyledir. Almanya'yı Dünya Savaşı'na II. Wilhelm itmedi ama Almanya'nın kaba, yırtıcı ruhu, kendi ifadesini Bismarck'ın, Wilhelm'in, Hindenburg'un ve Rohrbach'ın⁽¹⁾ suretinde buldu. Neron'lar, Caracalla'lar, Commodus'lar değildir eski Roma'yı yıkan, ama uzun talan savaşlarının neticesinde erdemini yitirmiş ahlaken düşük Roma ulusu, ancak ahlaken düşük tiranların ve cellatların iktidarlarını yerleştirebilirdi tepesine. Muhteris İspanya, Loyola'yı ve engizisyonu verdi; Almanya ise bir yandan Kant'ı verdi, diğer yandan Krupp'u.⁽²⁾

Her ulus, ya büyük insanları, ya da hiçbir önemi olmayanları, ulus kitlelerinin manevi durumuna bağlı olarak, iktidarın başına geçirir. Ulusta toplanmış değerli bir şeyler var mıdır? Yok mudur? Ulusun aklı, ulusun iradesi, ulusun vicdanı gelişmekte midir? Yoksa çürüyor ve zehirleniyor mu bunlar? Ya da acınası, utanç verici bir varlığa evrilip yitip gidiyor mu?

Burada yatan, biz hepimizin hayatının ve emeğinin niteliğiyle ilgili bir meseledir. Ülkemizde neyle meşgulüz? Ulusumuzun kaderinde **hangi** rolü oynuyoruz?

Güney ülkelerinde mercan adaları vardır. Mercanlar, kendine has taşımısı tortulardır. Minik polipler içlerinden, fark et-

(1) Paul Rohrbach (1869-1939); Alman tarihçi, ilahiyatçı ve coğrafyacı. Genellikle Alman emperyalizminin ilk ideologlarından biri olarak kabul edilir.

(2) Caracalla (186-217), 211-217 arasında Roma imparatoru. Commodus (161-192), 180-192 arasında Roma imparatoru. Loyola veya Ignacio de Loyola (1491-1556), cizvit tarikatının kurucusu.

tirmeden büyüyen küçücük parçacıklar çıkarırlar ve neticede örüntüler halinde, üzerinde insanların yaşayabileceği, kocaman mercan adaları meydana gelir. Öte yandan, bu ülkelerin sakinleri için gerçek bir afet olan küçük karıncalar da yaşar güney ülkelerinde. Koca koca evleri, mobilyaları yiyip tüketirler. İnsanları buralardan kaçırtırlar.

Peki bizim emeğimiz ne türden olacaktır ülkemizde; yaratıcı mı, yıkıcı mı?

Bir ülkenin refahının, devletin kudretinin ve ulusun erdeminin tek tek kimselerin, hükümetlerin iradesine değil, bizatihi yurttaşların iradesine bağlı olduğunun en iyi ve en çıplak örneği, belki de küçük, yoksul ve sadece iki milyon nüfuslu bir ülkedir.

Bu ülke, Avrupa'nın en kuzeyinde bulunur. Sert bir iklimi vardır: yağmurlar bitmek bilmez, sis hiç kalkmaz, don ancak baharın kalker, bazen de ağustosta bile kış geldiği olur. Toprağı çoraktır: ya taşlık, granit, ya da alçak, bataklık vadiler. Neredeyse hiç yeraltı maden kaynağı yoktur. Toprak ancak çok büyük zorluklarla işlenir. Yurttaşları **hiçbir zaman** bağımsız bir devlette yaşamış değillerdir. Kimi zaman şu, kimi zaman bu komşu ulusun idaresi altında olmuşlardır.

Bu ülkenin adı Finlandiya'dır: Finlerin ülkesi; ne var ki Finler, bu soğuk ama yakıcı bir sevgi hissettikleri vatanlarına "Suomi" derler; Finceden çevrildiğinde "bataklık ülkesi" demektir.⁽³⁾

(3) Anlaşılan, bu biraz şüpheli. Petrov'un bu satırları yazdığı sırada genellikle Suomi'nin bir bileşik kelime olduğu düşünülüyormuş; buna göre "suo" bataklık, "maa" da ülke demekmiş. Ne var ki bu etimolojik yaklaşım artık pek güncel sayılmıyor.

